

Ένα μυθιστόρημα σύγχρονου τεχνολογικού τρόμου

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η πρώτη γνωριμία του ελληνικού κοινού με τη, γεννημένη το 1978 στο Μπουένος Αίρες, Σαμάντα Σβέμπλιν, έγινε το 2020 όταν και κυκλοφόρησε η ενδιαφέρουσα Απόσταση ασφαλείας για να ακολουθήσει η συλλογή διηγημάτων τα Επτά άδεια σπίτια, πάντα σε μετάφραση της έμπειρης Εφης Γιαννοπούλου για τις εκδόσεις Πατάκη.

Το Κεντούκι είναι ένα σπονδυλωτό μυθιστόρημα που στηρίζεται σε ένα εύρημα που το κατατάσσει (και) στην υποκατηγορία της επιστημονικής φαντασίας. Τα κεντούκι δεν είναι ούτε κατοικίδιο ούτε ρομπότ, αλλά ένα υβριδικό κατασκεύασμα, ένα λούτρινο σε μορφή κάποιου ζώου, μια ακόμα καταναλωτική μόδα που σύντομα μετατρέπεται σε παγκόσμια μανία. Όταν ο αγοραστής γυρίσει σπίτι και το ενεργοποιήσει, εκείνο συνδέεται με κάποιον τυχαίο ανά τον κόσμο χρήστη, ο οποίος μέσα από τα μάτια-κάμερα του λούτρινου αποκτά οπτική επαφή με τον κάτοχό του. Έτσι, ο κόσμος των χρηστών κεντούκι χωρίζεται σε δύο κατηγορίες: σε εκείνους που θέλουν να παρακολουθούν και σε εκείνους που θέλουν να παρακολουθούνται.

Αυτό το εύρημα, που θα μπορούσε να είναι κάποιο επεισόδιο της τηλεοπτικής σειράς Black Mirror, δεν μοιάζει εντελώς με αποκύημα μιας νοσηρής και πλούσιας συγγραφικής φαντασίας και αυτή η μη απιθανότητα το καθιστά ακόμα πιο τρομακτικό, υπονομεύοντας σε μεγάλο βαθμό τη μυθοπλαστική μεμβράνη του ανοικείου. Η Σβέμπλιν, με τη γνώριμη από τα προηγούμενα βιβλία της ροπή στο ασυνήθιστο και τον (όχι πάντοτε) υποδόριο τρόπο, εκ-

μεταλλεύεται επαρκώς και έξυπνα το κεντρικό αυτό εύρημα, χωρίς να υποχωρεί κάτω από το βάρος της πρωτότυπης ιδέας ή να εγκλωβίζεται σε αυτήν, αλλά στήνοντας το μυθιστόρημά της με τέτοιο τρόπο που δεν χρειάζεται να αναλύσει με λεπτομέρειες το πώς και τι της λειτουργίας των κεντούκι, παρά μόνο μέσα από την προώθηση της πλοκής της κάθε υπόστορίας που συνθέτει το μυθιστόρημα.

Το κινήρι της πρωτότυπης ιδέας, στο οποίο αρκετοί επίδοξοι συγγραφείς αναλώνουν τη σκέψη και την ενέργειά τους, ποτέ, όποια και αν είναι αυτή η ιδέα, δεν αρκεί από μόνο του ώστε να παραχθεί λογοτεχνικό αποτέλεσμα, πόσο μάλλον λογοτεχνικό αποτέλεσμα αξιόσезων. Η Αργεντινή συγγραφέας αντλεί περαιτέρω έμπνευση από την κεντρική αυτή ιδέα, δοκιμάζει τα όριά της, αντιμάχεται τους αναπόφευκτους (ειδολογικούς κυρίως) περιορισμούς και παραδίδει ένα μυθιστόρημα σύγχρονου τεχνολογικού τρόμου, διαπραγματευόμενη την ευκολία με την οποία ο συγκεκριμένος άνθρωπος είναι διατεθειμένος να παραδώσει την προσωπική του ζωή σε μια αόρατη, μα πανταχού παρούσα, βιομηχανία θεάματος, αποτελώντας τον αναγκαίο διαμεσολαβητή και το φίλτρο επιτυχίας μιας ιδέας που στην περιγραφή της μοιάζει τραβηγμένη και καταδικασμένη στην εμπορική αποτυχία.

Ωστόσο, αυτό εδώ είναι ένα καλό μυθιστόρημα (και) γιατί η Σβέμπλιν ξέρει και δεν υποκύπτει στο δέλεαρ μιας κοινωνιολογικής ή ανθρωπολογικής ανάλυσης. Η καλή επιστημονική φαντασία συνηθίζει να επισημαίνει, μέσω της οξυδέρκειας του εκάστοτε δημιουργού και με τρόπο λογοτεχνικό, το κα-

Σαμάντα Σβέμπλιν

COMMONS.WIKIMEDIA.ORG

SAMANTA SCHWEBLIN
Κεντούκι
Μετάφραση: Εφη Γιαννοπούλου
Σελ. 304.
ΠΑΤΑΚΗΣ, 2024

Η Αργεντινή συγγραφέας αντλεί περαιτέρω έμπνευση από την κεντρική αυτή ιδέα, δοκιμάζει τα όριά της, αντιμάχεται τους αναπόφευκτους (ειδολογικούς κυρίως) περιορισμούς και παραδίδει ένα μυθιστόρημα σύγχρονου τεχνολογικού τρόμου, διαπραγματευόμενη την ευκολία με την οποία ο συγκεκριμένος άνθρωπος είναι διατεθειμένος να παραδώσει την προσωπική του ζωή σε μια αόρατη, μα πανταχού παρούσα, βιομηχανία θεάματος

σότερο από οτιδήποτε άλλο ένα καμπανάκι, ένα ξόρκι του κακού, μια κραυγή αποφυγής μιας εν πολλοίς αναπόφευκτης δυστοπικής κατάληξης.

Τα υπόλοιπα συστατικά της αφήγησης δεν εγκαταλείπονται στη σκιά. Η προώθηση της πλοκής, η γλώσσα, οι χαρακτηρισμοί, όλα είναι δουλεμένα όσο χρειάζεται για να υπηρετήσουν την κεντρική συγγραφική πρόθεση, προσθέτοντας επιπλέον αξία στη συνολική κατασκευή. Η Σβέμπλιν διατηρεί μια αξιοθαύμαστη εσωτερική ισορροπία ανάμεσα στην υπόδειξη του επικίνδυνου μονοπατιού και της λογοτεχνικής (με ή χωρίς εισαγωγικά) αναγνωστικής απόλαυσης, επιβάλλοντας εξ αρχής στον αναγνώστη ένα συνεχές γαϊτανάκι έλξης και απώθησης, ζεστού και κρύου, θέτοντας υπό διαρκή αμφισβήτηση τη στερεοτυπική απόφαση μου άρεσε/δεν μου άρεσε, που είθισται να αποτελεί την κατακλειδα κάθε ανάγνωσης, εδώ, υπενθυμίζεται διαρκώς, δεν υπάρχει κάτι να σου αρέσει, να σε τρομάξει να, να σε αγχώσει να, αλλά να σου αρέσει όχι, και όμως, ταυτόχρονα, δυσκολεύεσαι ή ακόμα και αδυνατείς να το αφήσεις από τα χέρια σου. Και αυτό είναι ένα σπουδαίο παράσημο στο πέτο της συγγραφέως.

Το Κεντούκι είναι ένα μυθιστόρημα με έντονο το στοιχείο του αλλόκοτου, στην υπεραίχμη της επέλασης της ψηφιακής σύγχρονης, που χωρίς να εκβιάζει δημιουργεί διάφορα στρώματα αναλογιών.